

آموزش عمومی حقوق (علمی و کاربردی) (۴)

دّی علّاقفلی و حق گسب و پیشہ و تجارت

همراه با آراء دیوان عالی گشوار و نظارات مشهورتی اداره کل
حقوقی قوه قضائیه و نظارات عالیه معاصر

تحقيق و تدوین: فرحناز یوسفیزاده

زیر نظر: منصور ابازدی فومنشی

سروشناهه	- ۱۳۴۳، فرحتناز، یوسفیزاده،
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: حق سرقفلی و حق کسب و پیشه و تجارت همراه با آراء دیوان عالی کشور و نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه و نظرات فقهای معاصر / تحقیق و تدوین فرحتناز یوسفیزاده؛ زیر نظر منصور ابذری فومنشی.
مشخصات نشر	: قائم شهر: نشر شهید داریوش نوراللهی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۹ ص.
فروخت	: آموزش عمومی حقوق (علمی و کاربردی)؛ ۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۵۶-۲۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان دیگر: نحوه عملی دعاوی سرقفلی و حق کسب و پیشه.
عنوان دیگر	: نحوه عملی دعاوی سرقفلی و حق کسب و پیشه.
موضوع	: سرقفلی -- ایران
موضوع	: مالک و مستاجر -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: سرقفلی (فقه)
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
شناسه افزوده	: یوسفیزاده، فرحتناز - ۱۳۴۳
ردہ بندی کنگره	: KMH۹۲۲/۹۹-۷-۱۳۹۴
ردہ بندی دیوبی	: ۵۰۱۲۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۹۴-۷-۱

اسم کتاب: آموزش عمومی حقوقی، نحوه عملی دعاوی سرقفلی و حق کسب و پیشه

فرحتناز یوسفیزاده

تیراژ: ۵۰۰

نوبت چاپ: اول

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

صفحه آرایی: حسن افضلی شهری

ناشر: انتشارات شهید داریوش نوراللهی

شابک: ۹۷۸-۷-۶۵۵۶-۲۶-۹

مشهد - انتشارات شهید داریوش نوراللهی

۰۹۱۵۲۰۵۸۲۵۱

به نام آن که جان را فکرت آموخت

سخن ناشر

بو حسب وظیفه که خداوند بر دوش انسان نهاده که انسان مکلف است آموخته‌های خویش را به دیگران انتقال و آموخت داده تا انسان و جامعه، کمال و پیشرفت و ترقی را طی نمایند، بر این اساس مدیریت سرچشمه شهید داریوش نوراللهی گروهی از دوستان را دعوت به همکاری نمود تا در موضوعات مورد نیاز جامعه نقشی و افرادی که در این موضوعات حقوقی مشکل دارند، مطالبی را تهیه تا در رفع مشکلات آن مدد کرده باشیم. بر همین اساس موضوعاتی چون حقوق آپارتمان نشینی، سرقلی، مهریه، زنا، امرداد جهیزیه، حضانت، تصرف عدوانی، افزار و تفکیک و ... در دستور کار قرار دادیم. ما در این نوشته این مطالب حقوقی را به زبان ساده و قابل فهم توضیح دهیم تا همه مردم بتوانند از مطالب این کتاب استفاده نمایند، و راهنمایی باشد در جهت حل مشکلات آنان. این کتاب تحت عنوان سرقلی حق، کسب و پیشه و تجارت نام گرفته و این موضوع در این نوشتار مورد بررسی قرار می‌گیرد. حق این نوشته قبل از تصویب قانون مالک و مستأجر مصوب ۱۳۳۹ بین عموم مردم به خصوص کسبه و تجارت مطرح بوده، و از ضمانت اجرای اخلاقی بسیار قوی برخوردار بوده است. با تصویب قانون مالک و مستأجر در سال ۱۳۷۶ اصطلاح حق کسب و پیشه و تجارت جایگزین سرقلی شده در حالی که در عمل دو اصطلاح به یک معنا و مفهوم به کار می‌رفته است.

هر چند اکثریت قریب به اتفاق طبقات این دو پدیده را متفاوت و متمایز از هم می‌دانند، اما در واقع صدور رأی مطابق نظر کارشناس، تنها به یک مورد وجه در حق مستأجر صادر می‌نمایند و این وجه مطابق قانون روابط موجز و مستأجر مصوب ۱۳۵۶، ۱۳۷۶ تحت عنوان سرقلی نام گرفت، اگر چه در زمان تعیین میزان این حق عوامل تشکیل دهنده هر دو مقوله لحاظ می‌گردد.

قابل ذکر است ما در نگارش کتاب سعی نموده‌ایم علم و عمل را در هم آمیزیم و با تلفیقی از علم حقوق و عملکرد محاکم نسبت به حق سرفclی و حق کسب و پیشه و تجارت راهکارهای عملی دادگاهها را در مورد این حقوق و پرونده‌های مربوط به این موضوعات به رشته تحریر درآوریم. در ضمن آراء وحدت رویه و نظریات اداره حقوقی مرتبط با موضوع جهت سهولت دسترسی خوانندگان عزیز را در کتاب به طور جداگانه آوردیم. در پایان از کلیه کسانی که در تهیه این مجموعه و جمouه‌های دیگر این نشر را یاری داده‌اند کمال تشکر را داشته و موفقیت و بهروزی آنان را خواهیم داشت.

مدیر نشر شهید داریوش نوراللهی

فهرست مطالب

فصل اول: تعریف سرقالی	۱۷
فصل دوم: شرایط تعیین سرقالی	۱۷
فصل چهارم: ضوابط تعیین میزان حق کسب و پیشه و تجارت	۲۱
فصل پنجم: پیرش و پاسخ در رابطه با سرقالی و حق کسب و پیشه	۲۶
فصل ششم: نظر فقهاء در مورد سرقالی و کسب و پیشه و تجارت	۳۰
۱- نظر حضرت آیت الله العظمی خوشبخت (ره)	۳۹
۲- نظر آیت الله العظمی گلپایگانی	۴۰
۳- نظریه حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی	۴۱
۴- نظر حضرت آیت الله العظمی حاج سید علی حسینی میستانی	۴۲
فصل هفتم: نظریات مشورتی اداره حقوقی در رابطه با حق کسب و پیشه با تأثیرات	۴۴
۱- نظریه مشورتی مورخ ۱۳۴۲/۱۱/۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با شرط عدم پرداخت سرقالی	۶۶
۲- نظریه مشورتی مورخ ۱۳۴۴/۲/۱۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با شرط عدم پرداخت سرقالی	۶۷
۳- نظریه مشورتی مورخ ۱۳۵۱/۳/۲۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با مطب بزشکان	۶۷
۴- نظریه مشورتی شماره ۷/۵۶۲ مورخ ۵۸/۸/۲۷ در رابطه با تقاضای تخلیه احد از مالکین	۶۷
۵- نظریه مشورتی شماره ۷/۵۶۰ مورخ ۵۹/۱۲/۲۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با توقيف سرقالی	۶۸

۶- نظریه مشورتی شماره ۶۰/۱۱۹-۷/۱۹۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با حق کسب و پیشه اماکن وقفی	۶۸
۷- نظریه مشورتی شماره ۶۰/۲۸-۷/۳۳۶ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با استفاده تجاری از منزل	۶۹
۸- نظریه مشورتی شماره ۶۰/۱۶-۷/۲۷۵۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با نحوه تعیین حق کسب و پیشه	۶۹
۹- نظریه مشورتی شماره ۶۱/۴/۱۵-۷/۱۹۸۶ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تغییر ارزش سرقفلی	۶۹
۱۰- نظریه مشورتی شماره ۶۱/۹/۱-۷/۳۰۳۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تملک محل کسب از طرف دوا	۷۰
۱۱- نظریه مشورتی شماره ۶۲/۴/۲۰-۷/۱۶۹۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با شرط عدم پرداخت سرقفلی	۷۱
۱۲- نظریه مشورتی شماره ۶۲/۳۲-۷/۱۷۴۷ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با صدور اجرائیه مستقل برای حق کسب و پیشه	۷۱
۱۳- نظریه مشورتی شماره ۷/۴۳۰۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با عدم نسخ قانون ۱۳۵۶	۷۲
۱۴- نظریه مشورتی شماره ۷/۴۴۴۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با حق مالک کارخانه	۷۲
۱۵- نظریه مشورتی شماره ۶۲/۱۱/۱۹-۷/۵۲۲۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با سرقفلی مستاجر متخلف	۷۲
۱۶- نظریه مشورتی شماره ۶۲/۱۱/۲۹-۷/۵۰۷۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با درباره مطب، دفتر ساختمانی	۷۲
۱۷- نظریه مشورتی شماره ۶۳/۲/۵-۷/۲۱۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با حق کسب و پیشه بانکها	۷۲
۱۸- نظریه مشورتی شماره ۶۳/۲/۳۶-۷/۱۲۱۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با عدم تودیع حق کسب و پیشه	۷۲
۱۹- نظریه مشورتی شماره ۶۳/۳/۵-۷/۱۳۵۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با اعتبار قانون ۱۳۵۶	۷۴

- ۲۰- نظریه مشورتی شماره ۶۳/۱۱۲-۷/۵۲۷۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با عدم پرداخت اقساط سرقفلی	۷۴
- ۲۱- نظریه مشورتی شماره ۶۳/۱۲۲-۷/۴۵۹۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تقاضای تخلیه احد از مالکین	۷۴
- ۲۲- نظریه مشورتی شماره ۱۳۶۸/۶/۱-۷/۲۵۱۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تقاضای صدور اجرائیه مستاجر	۷۵
- ۲۳- نظریه مشورتی شماره ۱۳۶۸/۱۱/۹ مورخ ۷/۵۶۴۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تخلیه ملک مشاعی	۷۵
- ۲۴- نظریه مشورتی شماره ۷۱/۱۰/۹۸۱ مورخ ۷۱/۱۰/۱۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با آنبارهای آر سیجاری	۷۶
- ۲۵- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۲/۲/۲۲-۷/۱۴۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با رای وحدت رویه شماره ۷۶	۷۶
- ۲۶- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۲/۹/۲۵ مورخ ۷/۶۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با اتفاف عین مستاجره	۷۶
- ۲۷- نظریه مشورتی شماره ۱۱۷۳/۲/۱۵-۷/۴۳۶ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با درخواست انشعاب گاز	۷۶
- ۲۸- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۳/۵/۱۳-۷/۳۰۹۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با دارالترجمه	۷۷
- ۲۹- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۳/۹/۸-۷/۶۰۲۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با محل فیزیوتراپی	۷۷
- ۳۰- نظریه مشورتی شماره ۷۴/۱۲۹-۷/۷۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تغییر شغل	۷۷
- ۳۱- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۳/۱۹-۷/۱۵۶۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تخلیه اختیاری مستاجر	۷۸
- ۳۲- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۴/۱۳-۷/۲۰۸۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با جهت واگذاری مورد اجاره	۷۸
- ۳۳- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۵/۲۳-۷/۳۴۹۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با انتقال به غیر یکی از مستاجران	۷۸

-۳۴ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۶/۲۵-۷/۱۸۳۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در مورد مدارس غیر انتفاعی	۷۹
-۳۵ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۷/۲۵-۷/۴۳۱۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در مورد تغییر شغل	۷۹
-۳۶ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۷/۲۹-۷/۴۶۹۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تخلف موضوع بند ۹	۷۹
-۳۷ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۵/۱۲/۲۵-۷/۷۹۲۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تقاضای تخلیه مساجد	۸۰
-۳۸ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۶/۲/۲۲-۷/۱۳۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با نحوه تودیع حق کسب و پیشنهاد	۸۰
-۳۹ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۶/۶/۲۵-۷/۳۹۹۷ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در مورد تغییر شغل	۸۰
-۴۰ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۶/۷/۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با آموزشگاههای علمی	۸۱
-۴۱ نظریه مشورتی شماره ۷/۵۵۱۸-۷/۱۱۱۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با انتقال به شریک	۸۱
-۴۲ نظریه مشورتی شماره ۷/۸۹۰۹-۷/۱۲/۲۶ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با مهد کودک	۸۱
-۴۳ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۷/۲/۲۹-۷/۶۲۲۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با مهر و موم حق کسب و پیشه	۸۲
-۴۴ نظریه مشورتی شماره ۷/۴۰۵۰، ۷/۴۰۵۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با توقیف و فروش سرف Claw	۸۲
-۴۵ نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۷/۷/۲۸-۷/۵۷۱۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با مطب پزشکان	۸۲
-۴۶ نظریه مشورتی شماره ۷/۱۲/۱۲-۷/۲۳۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با منقول یا غیر منقول بودن سرف Claw	۸۳
-۴۷ نظریه مشورتی شماره ۷/۹۱۴۹-۷/۱۲/۱۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تقاضای تعديل از طرف مالک عرصه	۸۳

- ۴۸- نظریه مشورتی شماره ۷۷/۱۲/۲۰-۷/۹۳۵۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
کمک دندان پزشکان تجربی.....	۸۳
- ۴۹- نظریه مشورتی شماره ۷۷/۱۲/۲۰-۷/۹۵۲۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
نقاط مشمول قانون ۱۳۵۶.....	۸۳
- ۵۰- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۸/۳/۱۷-۷/۹۹۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
اداره مغازه توسط ولی.....	۸۴
- ۵۱- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۸/۳/۱۸-۷/۷۳۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
دفاتر اتحادیههای صنفی.....	۸۴
- ۵۲- نظریه مش. رو. شماره ۷۸/۵/۷-۷/۲۵۶۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با انتقال	
بعد از ۱۳۷۶/۷/۲.....	۸۵
- ۵۳- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۸/۷/۷-۷/۳۸۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
قرارداد شفاهی اجاره.....	۸۵
- ۵۴- نظریه مشورتی شماره ۷۸/۷/۷-۷/۳۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
اجرای قانون ۱۳۵۶.....	۸۵
- ۵۵- نظریه مشورتی شماره ۷/۸۲۳۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
مهند کودک.....	۸۶
- ۵۶- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۸/۱۲/۱۷-۷/۸۷۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
احتیاج شخصی.....	۸۶
- ۵۷- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۹/۲/۱۸-۷/۹۳۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
فروشگاه.....	۸۶
- ۵۸- نظریه مشورتی شماره ۷۹/۴/۲۸-۷/۳۶۹۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
توقیف حق کسب و پیشه و تجارت.....	۸۷
- ۵۹- نظریه مشورتی شماره ۷۹/۷/۱-۷/۶۶۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با دفاتر	
اسناد رسمی، طلاق و مهندسی.....	۸۷
- ۶۰- نظریه مشورتی شماره ۷۹/۱۰/۱۹-۷/۱۰۰۲۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با	
مدارس غیر انتفاعی.....	۸۷
- ۶۱- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۹/۱۱/۳۰-۷/۱۰۳۸۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه	
با اجاره مکان مسکونی.....	۸۸

۶۲- نظریه مشورتی شماره ۷۹/۱۲/۱۵-۷/۹۴۵۹ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با آموزشگاهها	۸۸
۶۳- نظریه مشورتی شماره ۸۰/۵/۱۱-۷/۴۷۴۰ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با بازداشت و فروش حق کسب و پیشه	۸۸
۶۴- نظریه مشورتی شماره ۱۳۸۰/۵/۳۰-۷/۵۳۲۲ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با دندانسازی	۸۹
۶۵- نظریه مشورتی شماره ۸۰/۸/۲۲-۷/۸۳۷۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با وضعیت سرقفلی در زمان تخلیه	۸۹
۶۶- نظریه مشورتی شماره ۸۰/۱۲/۸-۱۰۹۵۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با داروخانه	۸۹
۶۷- نظریه مشورتی شماره ۸۱/۶/۵-۷/۲۲۶۳ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با انبار تجاری	۹۰
۶۸- نظریه مشورتی شماره ۸۱/۶/۶-۷/۴۹۰۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با داروخانه بیمارستان	۹۰
۶۹- نظریه مشورتی شماره ۸۰/۷/۶۴۰۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با تغییر شغل	۹۰
۷۰- نظریه مشورتی شماره ۸۲/۲/۷-۷/۷۲۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با توقیف و فروش سرقفلی	۹۱
۷۱- نظریه مشورتی شماره ۸۲/۶/۳۱-۷/۵۴۳۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه در رابطه با شرایط ماده ۲ قانون ۱۳۷۶	۹۱
۷۲- انتقال سرقفلی به یک شرکت چه حکمی دارد؟	۹۱
۷۳- آیا مستأجر مختلف محل کسب سرقفلی تعلق می گیرد یا خیر؟	۹۰
۷۴- آیا به مستأجر مختلف محل کسب، سرقفلی تعلق می گیرد یا خیر؟	۹۰
۷۵- آیا پرداخت سرقفلی به مستأجر مختلف محمل خواهد داشت؟	۹۰
۷۶- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۶/۲/۲۲ مورخ ۷/۱۳۲ اداره حقوق دادگستری در مورد ابتدای مهلت تودیع حق کسب پیشه	۹۱
۷۷- نظریه مشورتی شماره ۱۳۷۱/۵/۲۷ اداره حقوق دادگستری علت عدم تودیع حق کسب و پیشه	۹۱

۷۸- نظریه مشورتی شماره ۱۲۱۲ - ۱۳۶۳/۲/۲۶ اداره کل حقوقی دادگستری در مورد قابل اجرا	
نبدن حکم تخلیه محل کسب و پیشه بدون پرداخت حق کسب و پیشه ۹۲	
۷۹- آیا توقیف سرفولی مغازه بدھکار به تقاضای طلیکار قانونی است یا نه؟ ۹۳	
۸۰- نظریه مشورتی شماره ۷/۴۰۵۰ - ۱۳۷۷/۵/۳۱ اداره حقوقی در رابطه با توقیف حق کسب و پیشه مغازه استیجاری ۹۳	
۸۱- آیا بازداشت و مزایده سرفولی امکان پذیر است؟ ۹۳	
۸۲- نظریه مشورتی ۷/۴۷۴۰ - ۱۳۸۰/۵/۱۱ مورخ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با عدم منع قانونی بازداشت حق و کسب و پیشه ۹۴	
۸۳- نظریه مشروی شماره ۷/۹۴۴۴ - ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با فروش و انتقال رفولی بازداشت شده ۹۴	
۸۴- نظریه مشورتی ۷/۱ - ۱۳۶۰/۲/۸ مورخ اداره حقوقی دادگستری کسب و پیشه محل مسکونی ۸۰	
۸۵- نظریه مشورتی ۷/۳۰۳۱ - ۱۳۶۱/۰۱ مورخ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با پرداخت حق کسب و پیشه از طرف دستگاه‌های اجرایی دولت ۸۵	
۸۶- نظریه مشورتی شماره ۷/۳۳۰ - ۱۳۶۱/۰۲ اداره کل حقوقی دادگستری در رابطه با پرداخت حق کسب و پیشه به مالک کارخانه‌ای که آن افروخته ۹۷	
۸۷- نظریه مشورتی شماره ۷/۳۳۰ - ۱۳۶۱/۱۲ مورخ اداره کل حقوقی دادگستری در رابطه با پرداخت منقول یا غیرمنقول بودن سرفولی ۹۷	
۸۸- نظریه مشورتی شماره ۷/۶۴۲۳ - ۱۳۷۷/۲/۲۹ اداره ملی دادگستری در رابطه با مهر و موم کردن سرفولی ۹۷	
۸۹- نظریه مشورتی شماره ۴۵۰۹ - ۱۳۶۷/۶/۱۶ اداره حقوق دادگستری در رابطه با مستحق بودن همسر دائمی در دریافت سهم الارث از بابت حق کسب و پیشه ۹۸	
۹۰- نظریه مشورتی شماره ۷/۶۱۲ - ۱۳۷۶/۲/۹ اداره حقوق دادگستری در رابطه با پرداخت سهم زوجه از سوی وراث انتقال به غیر محسوب نمی‌شود؟ ۹۸	
۹۱- نظریه مشورتی شماره ۷/۶۰۸۰ - ۱۳۷۰/۱۱/۱۶ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با ذی سهم بودن عیال در سرفولی ۹۹	
۹۲- نظریه مشورتی ۲۷۵۲ - ۱۳۶۰/۶/۳۱ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با تعیین میزان سرفولی، استفاده از عرف و عادت مسلم و نظر کارشناس ۹۹	

۹۳- نظریه مشورتی شماره ۷/۸۲۳۹ مورخ ۱۳۷۷/۱۱/۲۹ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با اجاره یک باب خانه برای سکونت و امور فرهنگی.....	۱۰۰
۹۴- با تصريح نمودن مسکونی در اجاره نامه، با استفاده کردن مستأجر از محل به عنوان تجاری و عدم اعتراض مالک حقی برای کسب و پیشه ایجاد نمی کند.....	۱۰۰
۹۵- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۰۳۸۲ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۳۰ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با واگذاری منافع محل مسکونی جهت امور تجاری.....	۱۰۱
۹۶- نظریه مشورتی شماره ۷/۶۶۵۷ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۶ اداره حقوقی دادگستری تغییر کاربری مورد اجاره بدون خایت مالک.....	۱۰۱
۹۷- در مشکلات احراز احکام صادره در باب سرفقلي.....	۱۰۱
۹۸- نظریه مشورتی شماره ۷/۵۶۴۹ مورخ ۱۳۶۸/۱۱/۹ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با خلع ید شش دانگ مورد اجاره مشاعر.....	۱۰۲
۹۹- نظریه مشورتی ۲۵۱۹ در ۱۳۶۸/۶ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با پرداخت حق کسب و پیشه مشروط به اجرای حکم به نفع محکوم له است.....	۱۰۲
۱۰۰- نظریه مشورتی شماره ۱/۱۷۴۷ مول ۱۳۶۲/۴/۲۵ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با صدور اجرائیه برای تخلیه، موکول به ایداع حق سرفقلي.....	۱۰۳
۱۰۱- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۰۹۴ مورخ ۳۶۳/۳/۲ اداره حقوقی دادگستری احکام حقوقی مشمول مروز زمان نمی شود مگر در مواردی که قانون صدیعه نماید.....	۱۰۳
۱۰۲- نظریه مشورتی کمیسیون حقوقی مدنی اداره حقوقی دادگستری مورخ ۱۳۵۱/۲/۱۸ در رابطه با منتفی نشدن حق سرفقلي در ضمن شرط در اجاره نامه.....	۱۰۴
۱۰۳- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۶۹۹ مورخ ۱۳۶۲/۴/۲۰ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با اثر شرط عدم پرداخت سرفقلي در قرارداد اجاره.....	۱۰۴
۱۰۴- نظریه مشورتی کمیسیون حقوق مدنی اداره حقوق دادگستری در جلسه ۱۳۴۲/۱۱/۵ در رابطه با مستأجر پس از انقضاء مدت اجاره حق سرفقلي نخواهد داشت.....	۱۰۵
۱۰۵- نظریه مشورتی شماره ۹۳۵۹ مورخ ۱۳۷۷/۱۲/۲۰ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با تخلیه محل استیجاری مستأجری که کمک دندانپزشک تجربی است.....	۱۰۵
۱۰۶- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۰۹۸۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۱۲ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با انبارهای که کسبه و تجار اجاره می کنند.....	۱۰۶

۱۰۷ - نظریه مشورتی شماره ۲۲۶۲ مورخ ۱۳۸۱/۶/۵ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با آن به محل انبار حق کسب و پیشه تعلق می گیرد؟	۱۰۶
۱۰۸ - نظریه مشورتی شماره ۷/۱۹۹۲ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۸ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با آن به محل باشگاه ورزشی حق کسب و پیشه تعلق می گیرد.	۱۰۶
۱۰۹ - نظریه مشورتی شماره ۷/۹۴۵۹ مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۵ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق کسب و پیشه آموزشگاه شیرینی و آشپزی	۱۰۷
۱۱۰ - نظریه مشورتی شماره ۷/۴۹۶۶ مورخ ۱۳۸۱/۶/۶ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق کسب و پیشه محل داروخانه	۱۰۷
۱۱۱ - نظریه شماره ۷/۱۰۹۱ مورخ ۱۳۷۲/۵/۱۳ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق و کسب و پیشه دارالترجمه	۱۰۷
۱۱۲ - نظریه مشورتی شر ره ۷/۱۳۷۵/۶/۲۵ مورخ ۱۳۷۵/۶/۲۵ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با اماکن استیجاری مربوط به موارد غیرانتفاعی	۱۰۸
۱۱۳ - نظریه مشورتی شماره ۱۴/۱۲ مورخ ۱۳۶۳/۲/۵ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق کسب و پیشه محل بانک ها	۱۰۸
۱۱۴ - نظریه مشورتی شماره ۷/۱۳۵۲ مورخ ۱۳۷۱/۳/۵ اداره حقوقی دادگستری آیا بانک می تواند مطالبه حق کسب و پیشه یا تجارت نماید	۱۰۸
۱۱۵ - نظریه مشورتی شماره ۱۴۰۱ مورخ ۱۳۷۲/۲/۲۲ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق کسب و پیشه مطب پزشکان یا سایر مشاغل پزشکی	۱۰۹
۱۱۶ - نظریه مشورتی شماره ۷/۶۰۲۸ مورخ ۱۳۷۳/۹/۸ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق و کسب و پیشه اطباء به عنوان فیزیوتراپی	۱۰۹
۱۱۷ - نظریه مشورتی شماره ۵۰۷۸ مورخ ۱۳۶۲/۱۱/۲۹ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با حق و کسب و پیشه دفاتر ساختمانی	۱۰۹
۱۱۸ - نظریه مشورتی شماره ۷/۳۴۹۴ مورخ ۱۳۷۵/۵/۲۳ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با انتقال مورد اجاره به غیر	۱۱۰
۱۱۹ - نظریه مشورتی شماره ۷/۹۴۲ مورخ ۱۳۷۹/۲/۲۳ اداره حقوقی دادگستری در رابطه با اقامه دعوی علیه منتقل الیه	۱۱۰
فصل هشتم- آراء وحدت رویه و اصراری دیوان عالی کشور در رابطه با حق کسب و پیشه با تجارت	
۱۱۱	
فصل نهم- مجموعه نشستهای قضایی در رابطه با حق کسب و پیشه و تجارت	۱۴۸

فصل دهم- نظریه اتفاق آرای قضات دادگاه‌های حقوقی ۲ تهران در رابطه با سرقفلی و حق کسب
و پیشه ۱۷۸

منابع و مأخذ